

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kuraklık ve çölleşmenin nedenlerinin belirlenmesi, kuraklık ve çölleşmenin halk sağlığı, tarım ve hayvancılık, ormanlar, yer altı ve yer üstü su varlıkları, gıda güvenliği, ekosistem ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki yıkıcı etkilerinin saptanması ve bu sorunlara etkin çözüm üretecek politikaların geliştirilmesinin sağlanması amacıyla Anayasa’nın 98. içtüzüğün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ederim.

G. Otlu

Çiçek OTLU

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Özellikle fosil yakıt tüketimi ve endüstriyel tarımdan kaynaklanan karbondioksit ve diğer sera gazı salınımları, ormanların yok edilmesi, sanayi tesislerinin hızla artması, enerji ve maden şirketlerinin faaliyetleri küresel sıcaklık artışına, sıcaklık artışı da kasırgalara, orman yangınlarına, aşırı yağışlara, sel felaketlerine, sıcak hava dalgalarına, kuraklığa ve çölleşmeye neden olmaktadır. Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nin (IPCC) 5. Değerlendirme Raporu’nda, 1951–2010 döneminde küresel sıcaklıklardaki artışın kesin olarak insan etkinliklerinden kaynaklandığı, ortalama yüzey sıcaklıklarının sanayi devrimi öncesine göre 2°C yüksek olduğu belirtilmektedir.

Türkiye topraklarının yaklaşık %60’ı yarı kurak iklim kuşağında yer almaktadır ve çölleşme riski altındadır. 2001–2020 yılları arasında kurak iklimde sahip alanlar %5,4 oranında artmıştır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre 1 Ekim 2024–31 Mayıs 2025 dönemini kapsayan 2025 su yılı yağışları normalin ve geçen yıl yağışlarının altında seyretmektedir. Bu dönemde ortalama 371.1 mm yağış kaydedilmiştir. İklim değişikliğine karşı hassas olan Türkiye’de özellikle İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Ege’nin iç kesimleri yüksek kuraklık riski taşımaktadır. Bazı bölgelerde yağış yıllık 5-6 ay ile sınırlıdır.

Türkiye, kişi başı 1.500–1.700 m³/yıl su tüketimiyle “su stresi” yaşayan ülkeler sınıfındadır. Yıllık su tüketimi 57,7 milyar m³’e ulaşmıştır. Türkiye’de 2024 yılı itibarıyla yıllık toplam su tüketimi (water footprint) yaklaşık olarak 140 milyar m³ civarındadır. Bu tüketimin sektörel dağılımı; Tarım: %89 (yaklaşık 124,6 milyar m³), Evsel (şehir içi): %7 (yaklaşık

9,8 milyar m³), Sanayi: %4 (yaklaşık 5,6 milyar m³) şeklindedir. Bu suyun 44,25 milyar m³ (%77'si) sulama, 13,27 milyar m³ (%23'ü) içme-kullanma-sanayi için kullanılmaktadır.

TÜİK verilerine göre 2022'de belediyeler, köyler, imalat ve sanayi işyerleri, termik santraller, Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve maden işletmeleri 19,2 milyar m³ su kullanmıştır. Bu suyun %56,8'i denizden (%94'ü soğutma amaçlı kullanıldı), %22,1'i yeraltı ve %21'i yüzey suları olmak üzere toplam %43,2'si tatlı su kaynaklarından temin edilmiştir. Termik santraller soğutma, buhar üretimi ve temizlik işlemlerinde yoğun miktarda su kullandığından en tartışmalı konuların başında gelmektedir. TÜİK 2018 verilerine göre termik santraller için Türkiye'de 7,9 milyar m³ su çekilmiştir. Bu durum su varlıklarının azalmasına, sıcak su deşarjı nedeniyle ekosistemin zarar görmesine ve halkın suya erişiminin zorlaşmasına neden olmaktadır.

Türkiye su varlıkları açısından 25 hidrolik havzaya bölünmüştür. Ancak belirlenen 25 ana havza üzerine aynı miktarlarda yağış düşmediğinden söz konusu bu havzaların bazıları yeterli tatlı su varlığına sahipken, –örneğin Doğu Karadeniz– bazı havzalar ise –örneğin Konya Kapalı Havzası– yetersiz su varlıkları ile karşı karşıyadırlar. Havza yönetimi ile ilgili politika ve stratejilerde yetersizlikler mevcuttur. Nehir havzaları yapılaşmaya açılmış ve nehirlerin su toplama havzaları yeterince korunmamaktadır.

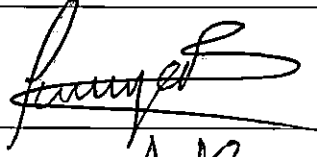
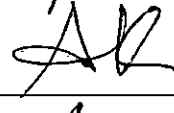
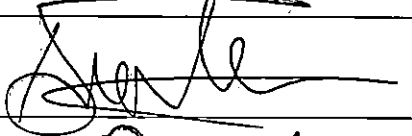
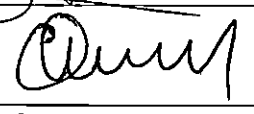
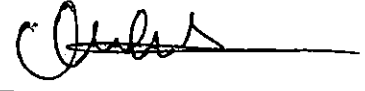
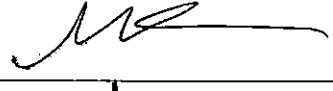
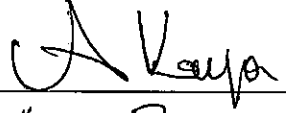
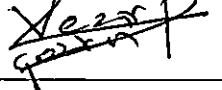
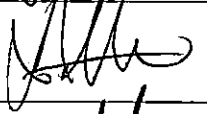
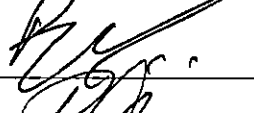
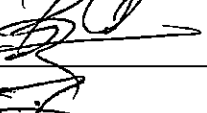
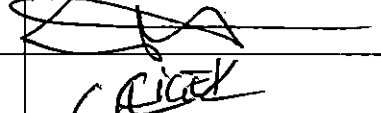
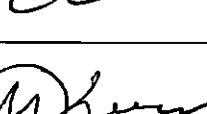
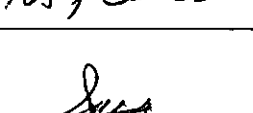
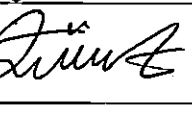
Son 60 yılda Türkiye'deki 240 gölden 186'sı tamamen kurumuş ve geriye kalanlar da kuraklık tehlikesi ve aşırı kirlilik yaşamaktadır. Bu göllerin su seviyelerinin korunması için tarımsal sulamada kullanılan suyun yüzde 60 oranında azaltılması, vahşi tarımsal sulamanın sona erdirilmesi, göllerin dip temizliğinin yapılarak ağır metal ve diğer kirleticilerden arındırılması gerekmektedir.

Su varlıklarının kullanımı ve korunması çok önemli hale gelmiştir. Şehirlerde ve kırsal yerleşim alanlarında da aşırı su tüketimi mevcuttur ve su tasarrufuna gidilmemektedir. Tarım arazilerinin aşırı ve yanlış sulanması, anız yakma, ormanların tahribi, erozyon ve meraların aşırı kullanımı, çölleşmeyi hızlandırmakta, JES, GES projeleri yıkımın boyutlarını arttırmaktadır. İnsan faaliyetleri sonucu oluşan çölleşmenin tarım alanlarını ve su varlıklarını tahribatı gıda kıtlığı, açlık, işsizlik, yoksulluk, savaş ve göç gibi sorunlara neden olmaktadır. Çölleşme ve kuraklık nedeniyle dünyada iki milyar insanın güvenli içme suyuna erişimi bulunmamaktadır. Türkiye'de tarıma verilen desteğin artırılması gerektiğine, kuraklık ve çölleşmeye karşı

m¼cadelenin sistematik hale getirilmesine, tarım alanlarının etkin bir şekilde korunması gerektiğine dikkat çekilmektedir.

Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi Sekretaryası'na göre, 2030 yılına kadar 135 milyon insanın göç etmesi beklenmektedir. Bilim insanları, tahrip olmuş ormanların yeniden orman haline getirilmesi, çayır ve meraların ıslah edilmesi, sulak alanların geri kazanılması, tarım arazilerinde ise erozyonu önleyen, toprak organik madde içeriğini artıran ve toprak sağlığını koruyan tarım tekniklerinin uygulanmasına dikkat çekmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi gereği 2019-2030 yıllarını kapsayan Çölleşme ile Mücadele Ulusal Strateji ve Eylem Planı hazırlanmasına karşın, bu plan etkin olarak uygulanmamakta, hatta çölleşmeyi derinleştirecek rant projelerine devam edilmektedir.

Türkiye'de kuraklık ve çölleşmenin nedenlerinin belirlenmesi, kuraklık ve çölleşmenin halk sağlığı, tarım ve hayvancılık, ormanlar, yer altı ve yer üstü su varlıkları, gıda güvenliği, ekosistem ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki yıkıcı etkilerinin saptanması ve bu sorunlara etkin çözüm üretecek politikaların geliştirilmesinin sağlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılması gerekmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	